

**АСАБЛІВАСЦІ МОВЫ І СТЫЛЮ
СУЧАСНЫХ РАЁННЫХ ГАЗЕТ БЕЛАРУСІ
(на прыкладзе газеты «Зара над Сожам»)**

А. М. Цікоцкі

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
tikots@yandex.ru*

Рэгіянальная прэса з'яўляецца адным з асноўных элементаў сістэмы беларускіх друкаваных СМІ. Яе чытачамі з'яўляюцца жыхары вёсак і невялікіх гарадоў. Асаблівасці іх мовы і стылю, у тым ліку стылістычныя недахопы, разглядаюцца на прыкладзе газеты «Зара над Сожам», якая выходзіць у гарадскім пасёлку Карма Гомельскай вобласці. Аналізуюцца яе лексічныя і граматычныя асаблівасці.

Ключавыя словы: рэгіянальная прэса; «Зара над Сожам»; недахопы; лексічныя асаблівасці; граматычныя асаблівасці.

**SPECIAL FEATURES OF LANGUAGE AND STYLE
OF THE DISTRICT NEWSPAPERS IN BELARUS
(on example of newspaper «Zara nad Sozham»)**

A. M. Tikotsky

*Belarusian State University,
9, Kalvaryiskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. M. Tikotsky (tikots@yandex.ru)*

Regional press is one of the basic elements of mass media in Belarus. Its readers are inhabitants of villages and small towns. The special features of its language and style, including defects, considered on the example of newspaper «Zara nad Sozham» that published in the town of Korma (Gomel region). Its special lexical and grammatical features are analysed.

Key words: regional press; «Zara nad Sozham»; defects; lexical special features; grammatical special features.

Рэгіянальная прэса з'яўляецца адным з асноўных элементаў сістэмы беларускіх друкаваных СМІ. Яна разлічана на самага шырокага чытача. Гэта жыхары вёсак і невялікіх гарадоў, а таксама гарадскіх пасёлкаў. Для многіх з іх такія выданні разам з тэлебачаннем – асноўная, а часам і адзіная крыніца інфармацыі. Гэтыя газеты звычайна арыентуюцца на

моўныя густы сваёй аўдыторыі, але, у той жа час, у значнай ступені іх фарміруюць.

Разгледзім некаторыя асаблівасці сучаснай рэгіянальнай прэсы Беларусі на прыкладзе раённай газеты «Зара над Сожам», якая выходзіць у гарадскім пасёлку Карма Гомельскай вобласці.

Першае, на што звяртаеш увагу, калі чытаеш адзначаную газету, гэта вялікая колькасць штампаў, многія з якіх ужо даўно згубілі свае выразныя ўласцівасці: «Не понимает, как можно работать спустя рукава, одна из передовых доярок Александровской МТФ КСУП “Дубровица” Людмила Копачёва» (30.11.2019); «Торжественным шествием Дедов Морозов и Снегурочек, зажиганием красавицы-ёлки на центральной площади Кормы был дан старт новогодним праздникам» (28.12.2019); «Однако в эти 70 лет вошли значительные вехи судьбы Клавдии Васильевны. Трудовые будни начались сразу же после окончания школы» (14.12.2019); «В уборочную страду он за штурвалом комбайна КВК убирает кукурузу на силос» (14.12.2019).

Трэба таксама адзначыць сінанімічную беднасць некаторых тэкстаў: «Младший – Николай трудится в строительной бригаде и был на выезде... После возвращения в родную деревню сразу же пришёл в совхоз на основное место работы. Так и трудится там... Николай Николаевич – младший из Швачичей. В сезон уборки трудится помощником комбайнёра... Он также женат и у него уже взрослые две дочери, которые трудятся в областном центре» (14.12.2019); «С целью выявить все факты, представляющие угрозу для жизнедеятельности человека и способствовать их устранению в нашем районе работают смотровые комиссии... Конечно, за один день работы невозможно выявить и решить все проблемы того или иного населённого пункта» (14.12.2019). Можна таксама заўважыць, што журналісты разглядаемай газеты любяць слова «шыкарный», якое яны ўжываюць, не ўлічваючы яго канатацці, кантэксту, у якім яно ўжываецца, напр.: «На выставку Татьяна испекла шыкарный торт...» (21.12.2019); «Для обучения будущих спасателей-пожарных в этом учебном заведении создана шыкарная база».

Кідаецца таксама ў вочы празмернае ўжыванне т. зв. канцылярызмаў. Многія матэрыялы вытрыманы ў стылі афіцыйна-справавых дакументаў, што, вядома, не спрыяе іх багаццю, выразнасці і разнастайнасці: «Жители деревни Моторовка выразили благодарность за отремонтированный колодец. Где будет получать детское пособие женщина, которая на момент декретного отпуска нигде не работала? Разъяснения по данному вопросу были даны в ходе проведения очередного выездного приёма

граждан... в форме “живой диалог” должностными лицами районного исполнительного комитета и депутатами районного Совета депутатов...» (28.12.2019). У некоторых выпадах канцеляризма выглядят абсолютно недарэчнымі, напр., у матэрыяле аб мітынг, прысвечаным 76-годдзю вызвалення Кармяншчыны ад фашыстаў: «Как прах героев, покоящихся в могилах, под чеканные слова ведущих Светланы Борисенко и Николая Вишнякова подносят члены республиканской пионерской организации рдеющие на осеннем солнце мешочки к капсуле исыпают в неё содержимое. Сюда же была помещена земля с братской могилы у памятника воинам-освободителям г. п. Корма, забор которой осуществили Андрей Турук, Александр Богомазов и учащаяся СШ № 1... Полина Лазаренко» (30.11.2019).

Шмаг памылка у словаўжыванні, у прыватнасці звязаныя з выкарыстаннем слова без уліку яго дакладнай семантыкі: «Полный зрительный зал был напитан волшебством» (28.12.2019); «Ребята принимали активное участие в играх, викторинах, танцах. Подпевали песенки вместе с героями представления» (Там жа); «Чтобы жить хорошо, надо трудиться. Можно сказать, что это лозунг Клавдии Васильевны Воловиковой, которой в воскресенье исполняется 70 лет. Кто-то скажет, что возраст не сильно и большой» (14.12.2019); «Список достижений поднимает настроение, повышает самооценку и даст силу на новые подвиги» (28.12.2019). З няправільным разуменнем семантыкі слова звязаны і парушэнні лексічнай спалучальнасці: «В отличие от братьев Михаил Николаевич не приобрёл семью, живёт один» (14.12.2019); «При посещении уникального музея грибов и в лаборатории генетики прозвучали такие факты, которые удивили не только школьников, но и сопровождающих их взрослых» (28.12.2019). Не заўсёды пры выбары слова, як ужо было адзначана, улічваецца яго канатацыя: «Чувствовалось, что ребята увлечённо занимаются и им нет времени думать о плохом. Надо бы возродить такие занятия» (30.11.2019).

Сустракаецца і такая моўная хіба, як неразмежаванне слоў з канкрэтным і абстрактным значэннем: «На четырёх единицах техники, в зависимости от сезона, может работать механизатор ОАО “Гомельлён” Кормянский льнозавод Александр Барошенко» (21.12.2019). Зразумела, што працуе механізатар не на абстрактных «единицах техники», а на трактарах, камбайнах і г. д.

Яшчэ адзін тыповы від стылістычных недахопаў – моўная збытکوўнасць (плеанастычнасць) і моўная недастатковасць. Прыклады моўнай збытکوўнасці: «Руководил (студией) Дмитрий Кузнецов. К

сожалению, Дмитрия уже нет больше с нами» (30.11.2019); «Наша героиня Наталья Гордей владеет коммуникацией общения превосходно. Это и не удивительно, ведь она является многолетней мамой четверых детей...» (30.11.2019); «В текущем году в структуру штата районного объединения профсоюзов... введены профсоюзный инспектор труда, профсоюзный инспектор по охране труда...» (21.12.2019). Прыклады моўнай недастатковасці: «В Кормянском районе произошло увеличение правонарушений среди несовершеннолетних» (30.11.2019) (пропуск слова «число» («количество»)); «На мероприятие, которое прошло 17 декабря, пришли те, кто своим трудом, профессиональной деятельностью укреплял и продолжает созидать на благо страны» (21.12.2019) (што меў на ўвазе аўтар, калі ўжыў слова «укреплять», наогул не зразумела).

Даволі шмат тут ужываецца спецыяльнай лексікі: «С приходом весны, когда можно выгонять технику в поле, Александр прицепляет к своему трактору МТЗ сеялку и в землю заделывается льносемя. Когда долгунец созреет и приходит время его уборки, специалист пересаживается за баранку лынотеребилки» (21.12.2019).

Шмат у разглядаемым выданні і граматыка-стылістычных недахопаў. Так, сустракаецца тут характэрнае для справавога маўлення памылковае ўжыванне канструкцый з прыназоўнікам «по», якімі замяняюць патрэбныя канструкцыі з іншымі прыназоўнікамі (а часам і беспрыназоўнікавыя канструкцыі): «В целом же говоря о своей роли в качестве председателя профсоюзной первички, Наталья Савостеева считает главной задачу по сплочению коллектива и защиту трудовых прав работников» (21.12.2019). «В процессе проведения “прямой телефонной линии” Юрий Витольдович задавал вопросы по деятельности районной вертикали...» (30.11.2019). «С докладом по рассматриваемой теме выступила Елена Карпук» (21.12.2019).

Сустракаюцца тут і іншыя памылкі ў кіраванні. Гэта і змяшэнне блізказначных канструкцый («Когда общаюсь с такими людьми труда, как Людмила Афанасьевна, всегда интересуюсь о том, легко ли даётся труд» (30.11.2019). «Евгений Геннадьевич приводил живые примеры о том, как несовершеннолетние становятся на криминальную дорожку» (30.11.2019), і няправільнае ўжыванне канструкцый з іншымі прыназоўнікамі («Каждому из них назначается форма организации обучения и воспитания, программа обучения, объём коррекционно-педагогической помощи в зависимости со структурой нарушения и познавательными возможностями» (30.11.19), і нанізванне форм

ускоснага склону: «А в завершение собрания представители Департамента государственной инспекции труда ознакомили собравшихся с общими положениями правового регулирования труда несовершеннолетних и производственном травматизме» (14.12.2019).

Ёсць тут і памылкі ва ўжыванні аднародных членаў: «Началась захватывающая и интересная игра между командами...» (21.12.2019); «Демидовы заявили не только о себе, но и достойно представили нашу родную Кормянщину» (21.12.2019) (тут дапушчана памылка ва ўжыванні злучніка «не только...но и»).

Можна адзначыць тут і шэраг іншых недахопаў сэнсавага і стылістычнага характару. Прыкладаў матэрыялаў ў гэтай газеце, напісаных жывой, яркай, выразнай мовай, на жаль, няшмат. Гэта, напрыклад, артыкул «Человек собаке друг?» (14.12.2019), у якім, да таго ж, узнімаецца важная, актуальная не толькі для Кармы праблема. У цэлым жа мова і стыль гэтага выдання (як і многіх іншых газет) далёкія ад дасканаласці. Гэта тлумачыцца, напэўна, даволі нізкай кваліфікацыяй большасці супрацоўнікаў, недастаткова добрым валоданнем мовай. Не сакрэт, што многія супрацоўнікі раённых выданняў не маюць журналісцкай адукацыі. Да таго ж адны і тыя ж прозвішчы, якія стаяць пасля большасці матэрыялаў, дазваляюць меркаваць, што газета «Зара над Сожам» мае востры недахоп кадраў. Умацаванне рэдакцый такіх газет маладымі кваліфікаванымі супрацоўнікамі, а таксама ўвядзенне ў штат стыльрэдактараў і карэктараў, магчыма, дазволіла б істотна павысіць якасць гэтых выданняў.

ДИКТУМ И МОДУС КАК СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ЖУРНАЛИСТСКОГО ТЕКСТА (на материалах «Правда Гомель» – информационного портала газеты «Гомельская праўда»)

М. П. Цыбульская

*Белорусский государственный университет,
ул. Кальварийская, 9, 220004, г. Минск, Республика Беларусь,
margarita-tsybulskaya@rambler.ru*

В современном публицистическом (журналистском) дискурсе рассматриваются текстообразующие категории диктума и модуса. В статье раскрываются взгляды автора на современный медиатекст.

Ключевые слова: диктум; модус; журналистский текст.